

THỰC TRẠNG THAM GIA BẢO HIỂM Y TẾ HỘ GIA ĐÌNH Ở THÀNH PHỐ THÁI NGUYÊN

Hoàng Nghiệp Quỳnh*, Nguyễn Thị Thu Thủy

Trường Đại học Kinh tế & Quản trị kinh doanh – ĐH Thái Nguyên

TÓM TẮT

Bài viết này tìm hiểu thực trạng tham gia bảo hiểm y tế (BHYT) hộ gia đình của người dân ở thành phố Thái Nguyên, từ đó đề xuất một giải pháp nhằm thúc đẩy sự tham gia của họ. Nghiên cứu tiến hành điều tra 200 hộ gia đình ở 4 phường (Trung Thành, Tân Thành, Tích Lương và Cam Giá) của thành phố Thái Nguyên. Kết quả điều tra cho thấy: Số lượng người tham gia BHYT theo hộ gia đình có tăng nhưng vẫn chiếm một tỷ lệ khiêm tốn. Tỷ lệ người sử dụng thẻ khám, chữa bệnh khá cao. Do ảnh hưởng của mức phí tham gia cao, thủ tục đăng ký mua thẻ còn rườm rà, nhận thức về chính sách BHYT hộ gia đình còn hạn chế nên tỷ lệ người dân tham gia BHYT hộ gia đình có phần sụt giảm và thấp nhất trong các đối tượng bắt buộc tham gia BHYT.

Từ khóa: Bảo hiểm y tế, Bảo hiểm y tế theo hộ gia đình

ĐẶT VẤN ĐỀ

Ở Việt Nam, Bảo hiểm y tế là một chủ trương lớn của Đảng và Nhà nước mang tính nhân đạo, nhiều người giúp một người khi bị ốm đau phải khám và điều trị. Chính sách bảo hiểm y tế được ban hành và thực thi từ năm 1992 (Nghị định số 299/HDBT, 1992). Đến nay chúng ta đã có Luật Bảo y tế 25/2008/QH12, là cơ sở pháp lý quan trọng giúp cho thực hiện việc thúc đẩy nhanh hơn quá trình thực hiện BHYT toàn dân. Tuy nhiên, thực tế ba năm triển khai Luật Bảo hiểm y tế năm 2008 mặc dù Luật quy định cụ thể các đối tượng có trách nhiệm tham gia BHYT, nhưng

việc tuân thủ của các đối tượng này chưa cao. Để thực hiện được mục tiêu BHYT toàn dân, mở rộng diện bao phủ BHYT. Ngày 13 tháng 6 năm 2014, Quốc hội khóa XIII kỳ họp thứ 7 thông qua Luật Bảo hiểm y tế sửa đổi. Luật sửa đổi có hiệu lực từ ngày 01 tháng 01 năm 2015. Theo đó, quy định bắt buộc tham gia BHYT theo hộ gia đình và bổ sung cơ chế khuyến khích nếu có 100% thành viên trong gia đình tham gia BHYT thì sẽ được giảm mức đóng. Tham gia bảo hiểm y tế theo hộ gia đình là con đường nhanh nhất để tiến tới bảo hiểm y tế toàn dân.

Bảng 1: Thông tin chung về các hộ điều tra

Chi tiêu	Hộ đã tham gia BHYTGD		Hộ chưa tham gia BHYTGD		Tổng cộng	
	Số lượng	Cơ cấu	Số lượng	Cơ cấu	Số lượng	Cơ cấu
	(Người)	(%)	(Người)	(%)	(Người)	(%)
1.Nghề nghiệp	344	100	312	100	656	100
Nông lâm ngư nghiệp	65	18.9	82	26.3	147	22.4
Tiểu thủ công nghiệp	81	23.5	61	19.6	142	21.6
Thương mại, dịch vụ	132	38.4	94	30.1	226	34.5
Khác	66	19.2	75	24.0	141	21.5
2.Học vấn	344	100	312	100	656	100
Cấp 1	34	9.9	32	10.3	66	18.5
Cấp 2	79	23.0	86	27.6	165	46.3
Cấp 3	102	29.7	115	36.9	217	61
GD chuyên nghiệp	98	28.5	52	16.7	150	42.1
Khác	31	9.0	27	8.9	58	16.9

(Nguồn: Tổng hợp từ số liệu điều tra năm 2015)

* Tel: 0912 477826, Email: hoangnghiempquynh78@gmail.com

THỰC TRẠNG THAM GIA BẢO HỂM Y TẾ HỘ GIA ĐÌNH Ở THÀNH PHỐ THÁI NGUYÊN

Thông tin chung về nhóm hộ điều tra

Tổng hợp số liệu điều tra về đặc điểm cơ bản của nhóm hộ điều tra cho thấy: Trong tổng số 200 hộ điều tra, số nhân khẩu bình quân dao động từ 3.3 – 3.85 khẩu/hộ. Đối với các hộ gia đình được điều tra cho thấy trình độ các thành viên là khá cao. Đa số các thành viên trong các hộ điều tra tốt nghiệp trung học cơ sở và phổ thông. Về nghề nghiệp, tỷ lệ hộ dân làm nông, lâm, ngư, nghiệp chiếm 22.4%; thương mại dịch vụ chiếm 34.5%. Tỷ lệ giữa hai nhóm không có sự khác biệt lớn. Điều đó cho thấy việc tham gia BHYT hộ gia đình của các hộ gia đình được điều tra là không bị ảnh hưởng về nghề nghiệp.

Tình hình sở hữu thẻ BHYT trong các hộ điều tra

Bảng 2: Số người sở hữu thẻ BHYT trong hộ điều tra

Chỉ tiêu	Hộ đã tham gia BHYT		Hộ chưa tham gia BHYT		Tổng cộng	
	HGD		HGD			
	Số người	Cơ cấu (%)	Số người	Cơ cấu (%)	Số người	Cơ cấu (%)
Có thẻ	286	83.1	114	36.5	400	61.0
Không có thẻ	58	16.9	198	63.5	256	39.0
Tổng	344	100	312	100	656	100

(Nguồn: Tổng hợp từ số liệu điều tra năm 2015)

Tỷ lệ người có thẻ BHYT ở cả 2 nhóm là 61%. Điều này ngụ ý còn một phần tư số dân chưa tham gia BHYT hộ gia đình, do vậy để tiến tới BHYT toàn dân và hoàn thành lộ trình BHYT mà Chính Phủ đã giao cho tỉnh Thái Nguyên trong năm 2015 là 93% và năm 2016 là 96.1% [2] đòi hỏi sự nỗ lực rất lớn của cấp cấp, ban ngành. Ở nhóm hộ đã tham gia BHYT số người có thẻ chiếm 83.1%. Ở nhóm hộ chưa tham gia BHYT số người có thẻ BHYT chiếm 36.5%. Họ là những thành viên người cao tuổi, mắc bệnh mãn tính.

Lý do tham gia BHYT hộ gia đình của người dân

Điều tra 100 hộ đã tham gia BHYT hộ gia đình, cho thấy có tổng 148 lượt ý kiến trả lời tham gia BHYT hộ gia đình với nhiều lý do khác nhau. Trong đó, chủ yếu là “đề phòng ốm đau bệnh tật” và “giảm chi phí khi KCB” khi đi KCB.

Nhìn chung, người dân tham gia BHYT hộ gia đình thì mục đích của họ là luôn hướng tới bảo vệ chính sức khỏe bản thân và thành viên trong gia đình của họ. Từ đó, chúng ta thấy rằng công tác tuyên truyền về chính sách BHYT hộ gia đình đến từng người dân sẽ

giúp họ hiểu rộng hơn về chính sách BHYT, nâng cao ý thức tầm quan trọng của BHYT hộ gia đình để trong những năm tiếp theo số người tham gia BHYT hộ gia đình sẽ tăng lên trên tinh thần tự nguyện của họ.

Hình 1: Lý do tham gia BHYT hộ gia đình
Chú thích:

1. Đề phòng ốm đau bệnh tật
2. Giảm chi phí khám chữa bệnh
3. Chia sẻ hạn chế rủi ro
4. Tuổi cao
5. Sức khỏe yếu
6. Để đi khám chữa bệnh

Tình hình sử dụng thẻ BHYT của người dân đã tham gia BHYT hộ gia đình

Để tìm hiểu hiện trạng sử dụng thẻ BHYT của người dân, nhóm tác giả đã điều tra 20 hộ đã tham gia BHYT hộ gia đình với 35 người có thẻ đi KCB. Kết quả cho thấy đa số người có thẻ BHYT đều sử dụng thẻ để KCB (91.4%), chỉ có 3 trường hợp (8.6%) không sử dụng thẻ do bệnh nhẹ, họ KCB dịch vụ để nhanh chóng hơn. Điều này cho thấy hiệu suất sử dụng thẻ BHYT để KCB khá cao.

Mức độ sử dụng thẻ BHYT của người dân càng cao thể hiện sự quan tâm của người dân trong công tác chăm sóc sức khỏe của bản thân và gia đình. Tuy nhiên, thực tế hiện nay có nhiều người dân liên tục tham gia BHYT nhưng khi bệnh nhẹ họ lựa chọn KCB ở các cơ sở y tế dịch vụ. Lý do chờ đợi lâu, nhân viên y tế không nhiệt tình.

CÁC YẾU TỐ ẢNH HƯỞNG ĐẾN VIỆC THAM GIA BẢO HIỂM Y TẾ HỘ GIA ĐÌNH TẠI THÀNH PHỐ THÁI NGUYÊN

Mức phí tham gia BHYT hộ gia đình

Theo đánh giá về mức phí tham gia BHYT của người dân cho biết, mức phí tham gia BHYT là rất cao chiếm 26,3%, trong khi đó cao là 55,4%, tỷ lệ không cao chiếm 9,7%. Như vậy, theo đánh giá của người dân tại địa bàn nghiên cứu cho rằng đóng phí BHYT là cao. Nhiều người trong các hộ điều tra làm nghề tự do, nông nghiệp, mức thu nhập eo hẹp nhưng lại trên mức hộ nghèo và cận nghèo, nên không được nhà nước hỗ trợ mua thẻ BHYT, nếu tự bỏ tiền mua cho cả gia đình thì không thể đáp ứng được.

Nhận thức về chính sách BHYT theo hộ gia đình

Có thể nói, nhận thức về chính sách BHYT nói chung và chính sách BHYT hộ gia đình nói riêng của mọi tầng lớp trong xã hội là rất quan trọng. Để tăng tỉ lệ số người tham gia BHYT theo hộ gia đình thì việc tăng cường công tác tuyên truyền là biện pháp có tác dụng hiệu quả. Hiểu biết chính sách BHYT

hộ gia đình ảnh hưởng đến mức sẵn lòng chi trả của người mua thẻ BHYT, các thành viên trong hộ gia đình hiểu chính sách BHYT hộ gia đình thì sự đồng thuận trong việc mua thẻ BHYT cho các thành viên là cao hơn so với hộ không hiểu chính sách này.

Thủ tục đăng kí tham gia BHYT hộ gia đình

Việc thực hiện quy định mua thẻ bảo hiểm y tế theo hộ gia đình thời gian qua tại các tỉnh thành nói chung và tại các địa phương trên địa bàn thành phố Thái Nguyên nói riêng hơi máy móc, thủ tục tham gia còn khá cứng nhắc, chặt chẽ đến mức rất khó thực hiện. Vì chưa có quy định rõ ràng, nên mỗi người làm một phách, chỉ sợ làm sai nên làm thật chặt. Thực tế hiện nay, một người đang tham gia bảo hiểm y tế vẫn có tên trong sổ hộ khẩu nhưng đi nước ngoài, ly hôn... thì hộ gia đình phải xuất trình giấy tạm vắng, giấy ly hôn... để chứng minh. Quy định này không thực hiện được vì: khi một người đi khỏi địa bàn xã thì địa phương cấp giấy tạm vắng cho bản thân người đó để mang đến đăng ký tạm trú tại địa phương khác. Như vậy, hộ gia đình không có giấy tạm vắng để trình với trường thôn, bản, tổ. Quy định phiền hà về thủ tục hành chính khiến tỷ lệ tham gia bảo hiểm y tế sụt giảm. Người dân đã mất công đến tận các đại lý BHYT để mua, nhưng gặp nhiều khó khăn về thủ tục hành chính, sau này việc thuyết phục càng khó hơn. Họ khó có thể quay lại lần nữa.

MỘT SỐ GIẢI PHÁP NHẪM TĂNG CƯỜNG THAM GIA BẢO HIỂM Y TẾ HỘ GIA ĐÌNH CỦA NGƯỜI DÂN Ở THÀNH PHỐ THÁI NGUYÊN

Tăng cường công tác tuyên truyền về pháp luật BHYT hộ gia đình

Để người dân nhận thức được giá trị của việc tham gia BHYT, công tác tuyên truyền cần được thực hiện thường xuyên, dưới nhiều hình thức như đối thoại trực tiếp, tuyên truyền lồng ghép, báo cáo, cung cấp tài liệu tuyên truyền tại hội nghị, hội thảo, chuyên đề, tập huấn...; duy trì các chuyên trang, chuyên mục

tuyên truyền về BHYT nói chung, BHYT theo hộ gia đình nói riêng. Các cơ quan chức năng cần thường xuyên cập nhật, cung cấp thông tin về chế độ, chính sách, tình hình, kết quả thực hiện BHYT cho các cơ quan báo chí. Song song với đó, công tác quản lý của Nhà nước nói chung, của ngành Y tế nói riêng đối với việc nâng cao chất lượng dịch vụ khám, chữa bệnh BHYT cần được tăng cường nhằm tạo niềm tin hơn nữa cho người dân đối với BHYT, tạo thêm động lực để họ quyết định tham gia BHYT.

Cải cách thủ tục hành chính trong việc phát triển đối tượng tham gia BHYT hộ gia đình

Mở rộng đối tượng tham gia BHYT theo hộ gia đình, thiết nghĩ các cơ quan chủ quản BHXH, BHYT là đơn giản nhất thủ tục, đáp ứng nhu cầu người tham gia. Ai đã có thể bảo hiểm y tế tự nguyện thì vẫn tiếp tục tham gia mà không bị rào cản phải mua theo hộ gia đình. Tinh thần giai đoạn này là người dân khai như thế nào thì chấp nhận hiện tại như thế.

Nâng cao trách nhiệm của hộ gia đình và chính quyền địa phương trong lập danh sách hộ gia đình tham gia BHYT

Thực hiện BHYT theo hộ gia đình, cần thực hiện theo quy trình lập danh sách hộ gia đình tham gia BHYT với sự tham gia của các tổ dân phố, UBND xã, phường, thị trấn, BHXH cấp huyện, thành phố, đại lý thu BHYT. Trong đó, hộ gia đình có trách nhiệm kê khai đầy đủ, chính xác toàn bộ thành viên trong hộ gia đình vào mẫu (Mẫu DK01) làm cơ sở quản lý, theo dõi người tham gia BHYT. Danh sách này được các trường thôn tiếp nhận tại hộ gia đình và bàn giao cho UBND xã. Từ các bản kê khai đó, UBND xã cử cán bộ tổng hợp, rà soát, xác minh và nhập thông tin danh sách người thuộc hộ gia đình; phân loại đối tượng theo danh sách người đang tham gia theo nhóm đối tượng, người chưa tham gia BHYT rồi chuyển cho BHXH cấp huyện.

Đối với hộ gia đình, việc kê khai theo mẫu DK01 là khâu rất quan trọng. Đề danh sách kê khai chất lượng, đầy đủ thông tin, hộ gia đình kê khai đầy đủ, chính xác; xác minh lại thông tin về chủ hộ và các thành viên trong hộ gia đình kê khai trong mẫu DK01, căn cứ vào số hộ khẩu, giấy khai sinh, chứng minh nhân dân, thẻ BHYT, số tạm trú để sửa đổi, bổ sung nếu có sai sót. Sau khi hoàn tất việc kê khai, bổ sung, chủ hộ (hoặc người đại diện) ký xác nhận gửi lại mẫu DK01 cho Trường thôn bản hoặc cán bộ rà soát.

KẾT LUẬN

Quy định tham gia BHYT hộ gia đình nhằm bảo vệ, chăm sóc sức khỏe cho tất cả các thành viên trong gia đình và bảo đảm nguyên tắc chia sẻ rủi ro ngay từ trong gia đình nếu không may có bị ốm đau cần chi phí khám, chữa bệnh, phù hợp với mục tiêu tiến tới BHYT toàn dân đã được Đảng và Nhà nước ta xác định. Với cơ cấu lao động Việt Nam, bộ phận lao động thuộc khu vực nông nghiệp, lao động tự do chiếm số đông và tập trung sinh sống ở khu vực nông thôn, miền núi, vùng sâu, vùng xa... nên nhận thức về BHYT cũng như ý thức bảo vệ sức khỏe còn nhiều hạn chế. Bởi vậy, quy định bắt buộc tham gia BHYT theo hộ gia đình là một trong các giải pháp cần thiết để thực hiện mục tiêu bảo vệ và chăm sóc sức khỏe nhân dân thông qua BHYT. Tham gia BHYT nói chung, BHYT theo hộ gia đình nói riêng chính là giải pháp hiệu quả để hạn chế gánh nặng tài chính khi rủi ro ốm đau, bệnh tật.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Bộ Y tế, *Đề án thực hiện lộ trình tiến tới BHYT toàn dân giai đoạn 2012-2015 và 2020*
2. Quốc hội (2014), *Luật bảo hiểm y tế*, Hà Nội
3. Thủ tướng Chính phủ (2015), *Quyết định số 1584/QĐ-TTg, ngày 14 tháng 9 năm 2015 về việc giao chỉ tiêu thực hiện bảo hiểm y tế giai đoạn 2015-2020*.

SUMMARY

FORM OF SUBSCRIPTION TO MEDICAL INSURANCE OF HOUSEHOLD IN THAI NGUYEN CITY**Hoàng Nghiệp Quỳnh*, Nguyen Thi Thu Thuy***University of Economics and Business Administration - TNU*

This survey was conducted to assess the subscription of medical insurance of households in Thai Nguyen city and to propose solutions to facilitate their participation. The respondents were 200 households in four wards, namely: Trung Thanh, Tan Thanh, Tich Luong, and Cam Gia of Thai Nguyen city. The survey showed that the number of person who paid for household Medical Insurance has increased but still in a modest rate; while the rate of people using treatment card was comparably high.

Due to high fees for medical insurance subscription, complicated registration procedures, and limited awareness of household medical insurance policy, the percentage of people subscribing for household medical insurance has declined to the lowest point among the compulsory insured subjects.

Keywords: *Medical Insurance, Household Medical Insurance Thai Nguyen city*

Ngày nhận bài: 15/5/2016, Ngày phản biện: 27/5/2016, Ngày duyệt đăng: 31/3/2017

* Tel: 0912 477826. Email: hoangnghiepquynh78@gmail.com